

## Islamitisch basisonderwijs in Nederland

*Ze heet Marietje Beemsterboer.<sup>1</sup> Na haar havo-opleiding aan het interconfessionele Bonhoeffer College behaalde ze in 2005 het diploma van de interreligieuze iPabo in Alkmaar.<sup>2</sup> Vervolgens wist ze naast haar baan in het basisonderwijs de bacheloropleiding Geschiedenis (UvA), de masteropleiding Wereldgodsdiensten (Universiteit Leiden) en een promotietraject bij het Leidse Centre for the Study of Islam and Society te voltooien. Sinds 12 juni jongstleden ligt haar dissertatie in de boekhandel: Islamitisch basisonderwijs in Nederland.<sup>3</sup>*

*Ze heeft zelf nooit op islamitische scholen lesgegeven, maar in het boek geeft ze, op basis van interviews met directieleden, groepsleerkrachten en godsdienstleerkrachten, een geloofwaardige beeld hoe de religieuze identiteit van de scholen zich tot de Nederlandse maatschappelijke context verhoudt. Haar persoonlijke conclusie is dat islamitische basisscholen een brug slaan tussen de islamitische thuissituatie en de gevestigde Nederlandse samenleving en dat ze zodoende de integratie kunnen bevorderen. In dat verband wordt met nadruk vermeld dat Nederlands de voertaal is op islamitische scholen, dat moslimsollicitanten een pré hebben als ze niet alleen de Nederlandse taal uitstekend beheersen maar ook de Nederlandse cultuur van binnenuit kennen, en dat een aanzienlijk percentage van de leerkrachten zelf geen moslim is.*

*De auteur concentreert zich op de religieuze identiteit van islamitische scholen. Dat roept bij mij de vraag op of er nog méér dimensies zijn waarin islamitische basisscholen zich mogelijkwijs van de modale Nederlandse basisschool onderscheiden. Ik noem hieronder vijf dimensies waarin de eigenheid van islamitische scholen wellicht, in aanvulling op de religieuze dimensie, kan worden uitgedrukt.*

### 1. Meertaligheid

1.1 Het Nederlands is de voertaal op school, maar in hoeverre wordt het Arabisch op school als tweede taal gesproken (in rituele gebeden? in koranrecitatie? etc.)? In hoeverre worden Arabische termen gebezigd ter aanduiding van islamitische voorschriften en tradities? En zijn er ook islamitische scholen die (tot beter begrip van de Koran) Arabische les als extracurriculair keuzevak aanbieden?

1.2 Een islamitische basisschool is een overwegend ‘zwarte’ school die (naar ik vermoed) flink wat meertalige leerlingen telt. Het primaire doel is iedere leerling tot goede beheersing van de Nederlandse taal te brengen. Maar in hoeverre hanteren ze een moderne NT2-didactiek die tracht aan te sluiten bij de (niet-Nederlandse) talen die nieuwkomers al tot op zekere hoogte beheersen, waaronder hun (niet-Nederlandse) moedertaal?

1.3 In hoeverre trachten islamitische basisscholen hun leerlingen te helpen om hun meertaligheid, dus hun beheersing van niet-Nederlandse talen, waaronder hun moedertaal, in stand te houden of te vergroten?

### 2. Oriëntatie op de wereldgemeenschap van moslims (de oemma)

2.1 In hoeverre trachten islamitische scholen de historische en sociaal-geografische kennis over, belangstelling voor en loyaliteit jegens de islamitische volkeren en bevolkingsgroepen in de gehele wereld te bevorderen?

2.2 Betreft dit tevens kennis van hedendaagse ontwikkelingen en van het dagelijks nieuws?

2.3 Betreft dit uitsluitend het soennitische deel of de gehele islamitische wereldgemeenschap?

2.4 Betreft dit uitsluitend het Arabisch-sprekende deel of de gehele islamitische wereldgemeenschap?

### 3. Oriëntatie op burgerschap

3.1 In hoeverre trachten islamitische scholen bij hun leerlingen een oriëntatie op verantwoordelijk en vredelievend wereldburgerschap te ontwikkelen, met gepaste distantie tegenover het chauvinisme en de volgzzaamheid die staten van hun burgers verlangen.

3.2 In hoeverre trachten islamitische scholen bij hun leerlingen een oriëntatie op het Nederlandse burgerschap en loyaliteit jegens de Nederlandse samenleving te ontwikkelen?

3.3 In hoeverre trachten islamitische scholen hun Marokkaanse resp. Turkse leerlingen te ondersteunen in hun oriëntatie op het Marokkaanse resp. Turkse burgerschap en hun loyaliteit jegens de Marokkaanse

<sup>1</sup> <http://www.marietjebeemsterboer.nl/>

<sup>2</sup> <https://www.ipabo.nl/ik-zoek-een-opleiding/alle-info-op-een-rijtje/de-i-van-ipabo/>

<sup>3</sup> [http://www.uitgeverijparthenon.nl/parthenon\\_beemsterboer.html](http://www.uitgeverijparthenon.nl/parthenon_beemsterboer.html) (ISBN 9789079578931).

Op de (automatisch doorzoekbare) digitale versie rust een embargo tot 12/6/2019.

URL: <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/62775>.

resp. Turkse samenleving, bij voorbeeld door aandacht te besteden aan hun nationale feestdagen, aan hedendaagse ontwikkelingen of aan het dagelijkse nieuws?

#### **4. Oriëntatie op de etnische en culturele ‘roots’ van de leerling**

4.1 In hoeverre trachten islamitische scholen hun allochtone leerlingen te ondersteunen in hun behoefte voeling te houden met de etnische en culturele ‘roots’ van henzelf en hun familie?

4.2 In hoeverre trachten islamitische scholen hun allochtone leerlingen te ondersteunen in hun behoefte historische en sociaal-geografische kennis te vergaren over hun land van herkomst en op de hoogte te blijven van hedendaagse ontwikkelingen en van het dagelijks nieuws aldaar?

#### **5. Oriëntatie op de emancipatiestrijd van minderheidsgroepen (en van vrouwen)**

5.1 In hoeverre trachten islamitische (tevens overwegend ‘zwarte’) scholen de leerlingen en hun ouders bewust te maken van de gerechtvaardigde emancipatiestrijd die door Nederlandse minderheidsgroepen (moslims, gekleurde mensen, homoseksuelen, etc.) en Nederlandse vrouwen gevoerd wordt?

5.2 In hoeverre geven islamitische scholen aan de leerlingen en hun ouders voorlichting over de grondrechten, waaronder de vrijheid van godsdienst, die Nederlandse burgers en ingezetenen (krachtens de Nederlandse wetten en door Nederland geratificeerde internationale verdragen) genieten, op basis waarvan de Nederlandse rechtsstaat geacht wordt leden van minderheidsgroepen (en vrouwen) te beschermen tegen discriminatie en andere inbreuken op hun mensenrechten en vrijheden?

5.3 In hoeverre trachten islamitische scholen aan hun leerlingen een veilige, discriminatievrije haven te bieden en hen te stimuleren van daaruit als zelfbewuste en weerbare participant vorm te geven aan hun levensloopbaan in de Nederlandse en mondiale samenleving?

*Wat is het nut van deze vijf dimensies, die ik hierboven geïnventariseerd heb? In de eerste plaats heb ik daarmee verduidelijkt dat de religieuze dimensie wellicht raakvlakken heeft met het taalbeleid van de school (1.1) en met haar inspanningen op het gebied van wereldoriëntatie (2). Tevens heb ik (in 5) de ideologische uitdagingen aangestipt waar islamitische scholen voor staan als ze hun leerlingen zowel van hun religieuze boodschap als van de ‘kernwaarden’ van de Nederlandse democratische rechtsstaat willen doordringen. In de dimensies 3 en 4 (en de overige punten van dimensie 1) wordt de aandacht gevestigd op het feit dat islamitische scholen qua leerlingenpopulatie een internationaal karakter hebben. Als ze de belangen van hun leerlingen zwaar laten meewegen in hun schoolbeleid, kunnen islamitische scholen naar eer en geweten tot andere beleidskeuzes komen dan scholen die vooral autochtone kinderen tot doelgroep hebben.*

Wes Holleman

weblog onderwijs 22-8-2018

<http://www.onderwijsethiek.nl>